

BANA BİR MASAL ANLAT

 Fatima DEVRİŞEVA

2002 yılında Kazakistan'da dedelerimizden dinlediğim bir masalı takdim ediyorum. Bu masalı anlatan Şaşuyev Mehmed Koçoğlu, 1927 yılında Ahıska'da dünyaya gelmiştir. 1944 sürgününden sonra ailesiyle beraber Kazakistan'ın Candosov köyüne yerleştirilen Mehmet dede, emekliliğine kadar kolhozun tarlasında çalışmıştı.

Şimdi düşünüyorum da bizim çocukluğumuz çok daha şanslıydı. Her akşam kutsal bir tören gibi koşar otururduk büyüklerimizin etrafına, masal dinlerdik. Sonunu dinleyemeden uyuyakaldığımız masallar da olurdu... Ne var ki

şimdiki çocuklar bu şansa sahip değiller. Hayat telâşi ve hızla gelişen teknolojinin sunduğu imkânlar, çocukları masal dinlemekten uzaklaştırıyor. Hâlbuki akşamları çocuklarımızı masallarla uyutsak, onlara çocukluğumuzun küçük bir parçasını hediye etsek fena mı olur?

Bize aktarılan bu güzelim hazineyi bizden sonraki nesillere aktarmak hepimizin elinde. Böylece dedelerimizin emaneti ve hatırası olan bir kültür dalını yaşatmış oluruz.

Şimdi Mehmet dedeyi dinleyelim:

Ceyilleden Alma

Bir var imiş bir yoğ imiş bir padişah var imiş. Bu padişahın da üç oğli var imiş. Bunun baxcasında da bir alma var imiş. Bu alma yılda üç tene alma getüriyermiş. Bir quş geliyor, almayı çalıyor de gediyor. Padişah emretmiş ki:

-Oğlum, benim bu qoca vaxdında bu almayı yiyemedim. Gedin, almalar yerişmeye başlıyor, o xırsızı tutun!

Böyük oğli geldi, yuxladı, elinden bir şey gelmedi. Ortanca oğul geldi, bunun elinden de bir şey gelmedi. Bunnar yolun turabına düşdiler de gezmeye başladılar ki, bu almayı çalan kimdir, nedür?

En küçük oğli, zirrat, quvvetli bir oğlan idi. Üçüncü defe bu geldi nöbete. Bu geldi de, yuxlamamağ için tabanını delip içine tuz tepdi. Oğlan, tuzun acısından, yuxusi gelmedi. Sabağa yaxın baxdı ki, bir quş geliyor. Türli tevür naxışli bir quş. Bülbül quşi, murgul quşi (muhabbet quşi). Bu quş almayı qapanda, quşi tutanda, quşun bir qanadından bir tuy yolundi de bunun avucunda qaldı. Quş berha oldı, almayı aldı de getdi. Quşi tutamadi!

Sabağ oldı, xeyri sabaxları açsın. Bu da quşun dalınca getmeye başladı.

Qardaşı gedip bir meşede bunun öğüne bir tilki çıxdı. Tilki dedi ki:

-Ey insan oğli, dur, ben sene yardım ederim.

Şaşuyev Mehmed Koçoğlu, Kazakistan-Candosov köyü, 2002.

Bu qılıcı sivirip de tilkiyi herbe derbe etti. Tilki bunun qılıcından qorxup da meşeye soxuldi. Ortanca qardaşının da öğüne tilki çıxdı. O da bu kezeyi (aynısını) edip tilkiyi meşeye soxdı. Küçük qardaşı da bu yolinen gediyyerdi. İki qardaşı başxa vilâyata düşdi. Bu yolinen gedende baxdı

ki ögüne bir tilki çıxdı. Tilki dedi ki:

-Ey insan oğlı, ben sene yardım ederim, ben sene axıl ögredürüm, elin saxla!

Oğlan süküt durdı, sora da dedi ki:

-Hey tilki, sen kimsin ki bene yardım edesin?

-Ben yardım ederim, dedi.

Oğlan tilkiyi vurmadı. Tilkiyi vurmaduxdan sora tilki dedi ki:

-İnsan oğlı, ben ne ki diyerim sene görünürüm, oni edersin.

-Pek âlâ, ederim.

Oğlan quşi aramaya devam etdi. Quşi aramaya başliyanda tilki dedi ki:

-Quş ondadur. Kafesinin üstündedür. Qasap da yatiyer. Qafesin içinde o quş duriyer. Heç kimseye bir şey demez, qafesi alur da qaçarsın.

Bu getdi de qafesinen barabar buni alan da, padişah buni eşitdi. Eşitdi ki quş gediyer. Geldiler bu oğlani mökkem tutdiler.

Padişah dedi ki:

-Gedersin, felen yerde bir qız var, oni bene alursun, sene bu quşi verürüm.

Tilki ögüne geçdi:

-Ey insan oğlı, ben sene dedim ki ebile ebile edersin, sen benim sözüme niye baxmadın?

-Tilki qardaş, şimdi baxacağım.

-Gedersin o qızın yanına. O qızı ele tutarsın, heç ardan ögen baxmıyasın. Qızı alur gelürsün.

Oğlan gene bunun sözüne baxmadı. Baxdı qız dünya gözeli, edrefinde qızlar duriyer, qızlarinen söyleyip, hay huy etmede, bir de xaber geldi ki:

-Aman, qızı götürüyerler.

Geldi burda da tutuldi. Burda da tutulandan sonra buna dediler ki:

-Ey oğlan, felen yerde bir at var. Ati getirürsün bene, qızı alursun. Qızı sene verürüm.

Oğlan qaxdı de gene tilki ögüne geçti:

-Ey insan oğlı, ben ki sene ögrediyeirim niye etmiyersin? Sözüme niye baxmiyersin? Tutuliyersin, döğüliyersin.

Dedi ki:

-Tilki qardaş, bu sıra dedin, daha ben senin sözünden çıxmıyacağım.

Oğlan geldi atın yanına. Ati girdi tavlamağa, hiç bir yere baxmadı de bir ağacı üzengi vurdi de ati çıxartdı. Çıxarduxdan sora peşine töküldiler, ulaşamadiler. Attur, qanadı çıxtı de, uçdı getdiler. Çıxıp getduxdan sora tilki bunnardan

ireli getdi oraya.

Oğlan gedende oraya:

-Ey padişah, qızı getür ki ben sene ati verem, hele sen qızı ver!

-Sen önce ati ver!

-Yox, sen qızı ver!

Tilki ögüne çıxdı:

-Oğlan, qızı vermiyasın!

Ele diyen da oğlan qızı aldı de, yalla balam, quşun yanına uçdı. Az getdi çox getdi, azını çoğuni Mevlâsi bilsin, quşun yanına gelende:

-Ey oğlan, getür!

Dedi ki:

-Hele bir quşi bene ver, o zaman qızı sene verürüm.

Bu da quşi buna verende de çevürdi ati de, yalla balam meşenin içine düşdü. Meşeden çıxdı getdi. Az getdi çox getdi, azını çoğuni Mevlâsi bilsin, baxdı ki bunun qardaşları bir memlekette aç susuz geziyerler.

Dediler ki:

-Bax qardaş, sen getdin bu qızı, quşi almışın; ati getürüyersin! Bize quş lazım, qız da, at da bize lazım degül, bize quş lazım.

Getürdiler onnar, bir bazar orada rahatlanmaya başladiler. Bu Mahamet qardaşları ne işe tutdı? Geldi de düzün birinde buna quy açdiler. Quy açdiler de ögüne, üstüne ağaç serdiler. Bunnar geldi qırağında oturdi. Bu oğlan Ahmet, xalının üstüne çıxanda saldır-gırdırinen quyun aşağısına getdi. Bunnar buni biraxdiler de, quşi de, qızı de, ati de aldiler de, yalla balam gettiler.

Gedenden sonra babalarına müjde geldi ki, böyük oğulları geliyor. Bunnar geldi ama ne qız söyliyir, ne quş ötiyer ne de at arpa yiyir! Padişah düşündi ki, bunda bir iş var!

Oğlandur quyun içinde yatiyer. Birden tilki qardaş geldi. Tilki qardaş geldi baxdı ki, Ahmed quyun içinde yatiyer.

Dedi:

-Ey qardaş, orada ne ediyersin?

Dedi ki:

-Bene qardaşlarım ebile ebile etdi.

-Ey, dedi tilki. Senin qardaşların muxanetdür. Niye onnara inandın? Ben sene dedim ya, kimseye inanma. Neyse, bu ki ele oldı, ben şimdi sene bir axıl ögredecam. Sen o axılı bene etsen, ikimizin de axırımız xeyri olur.

-De tilki qardaş, ne işdersen ben ederim,

dedi.

-Ey, oğlan qardaş, sen o qılıcı sivir belinden de benim boynumu vur!

Oğlan da dedi ki:

-Nasıl ben seni vurem? Beni ele eyülklere yetürdün. Bülbül quşuni, altun keküllü qızı, gögde uçan ati bene verdin. Ne teyür ben seni vurem?

-Yox, eger sen beni iştiyersen boynuma bir kılıç çal!

Megerim tilki sihirli tilkiymiş!

O ki oğlan gözünü yumdi de, ya Allah dedi de boynuna ki vurdi de, gözünü yumdi yumdi, bir de gözünü açdı ki ögünde bir oğlan duriyerdi! Şaşdı oğlan, Padişah oğli.

Dedi ki:

-Qardaş sen kimsin?

-Ben bayaxki tilkiyim!

-Ne olmiş sene?

Dedi ki:

-Beni bir cadi sihirdedi. Beni ancax insan oğli e bile kurtaracaxdı. Ben bir peri padişahının oğliyim! O senin getürdüğün qız da benim bacimdur. Ben öğrettim, sen benim sözüme baxdın ki, beni adam edesin, bacimi de qıydın, quşi de, ati de sene verdim ki beni adam edesin. Sen ki beni adam etdin, şimdi sen gedersin. Ben gelsem seninen gelürüm, gelmesem gelmem. Sen gedersin ama gene olmiya ki senin qardaşların sene bir kötülux yapa.

Oğlan yola düşmede bülbül de ötmeye başladı, qız da gülmeye başladı, at da çinemeye (kişnemeye) başladı. Padişah dedi:

-Ya Rabbim ya Rasulullah, bu ne işdur?

Günlerin bir gününde oğlan geldi çıxdı vetenine. Vetene çıxanda baxdiler ki Padişah toy ediyer. Oğlan da ata bindi de bu toyda güleşiyerler, her türlü oyun oyniyerler, iki qardaşının da ati tırnağına endürdi.

-Ola bu kim idi? Bu kim idi?

Oğlan qaçdı, çıxdı getdi. Oğlan qaçmada olsun, qardaşları geldiler babasının divanına.

Padişah dedi ki:

-Oğul, bu kim idi, sizi atdan yıxan? Bu oğlan yox idi, nereden çıxdı?

Dediler:

-Bilmiyerux, yüzi örtülüydü, göremiyerux.

Bu arada bu oğlan dedi ki:

-Ey insan, gedersin, padişahın yanına da diyersin ki küçük oğlun geliyor.

Padişaha xaber getdi ki, küçük oğlan geliyor! Padişah çox sevindi, oğlunu çox azediyerdi(seviyordu). Bu xaberi eşitdi padişah, qarşı çıxdı.

Oğlan geldi dedi ki:

-Baba bu qızdan danış ki, seni kim getürdi?

Padişah qıza dedi ki:

-Qızım seni kim getürdi?

Qız dedi:

-Abu oğlan getürdi beni.

-Quşi kim getürdi?

-Quşi de bu getürdi.

-Ati kim getürdi?

-Ati de bu oğlan getürdi.

-Ya ne oldi?

-Senin bu iki oğlun beni quya biraxdiler.

Padişah emir etdi ki:

-İki tene deli qatır gelsin, bunnari qatırın quyruğuna bağliyacavux!

Küçük oğli öğüne çıxdı:

-Yox baba, bunnar bene haramlulux etdiler ama ben halal adamım. Allah etmesin, ben qardaşlarımı qatırın quyruğuna bağlar miyim? Yox ama bundan uzaxlara getsinler, ben görmiyem onnarı.

Bunnari azad etdiler. Padişah geldi qırx gün qırx gece toy etdi qıza. Gendisi de aldı ceyilleden almadan yedi, yigirmi yaşına girdi, oğli kimi ceyil oldi!

Onnar yedi yer altına geçti biz de yedux, yer yüzünde geziyerux.

Kelimeler:

Azetmek : Hazzetmek, sevmek.

Bayaxki : Deminki.

Ceyil : Cahil, genç yaşta.

Ceyilleden : Gençleştiiren.

Kimi : Gibi.

Yerişmek : Olgunlaşmak.

Yuxlamax : Uyumak.